

© Neslužbeni prijevod donosi Deutsche Stiftung für Internationale Rechtliche Zusammenarbeit e.V. (IRZ) uz podršku njemačkog Ministarstva vanjskih poslova. Ovaj prijevod ne obvezuje Sud.

© Unofficial translation made by the Deutsche Stiftung für Internationale Rechtliche Zusammenarbeit e.V. (IRZ) with the support of the German Foreign Ministry. This translation does not bind the Court.

© Cette traduction non officielle a été effectuée par la Deutsche Stiftung für Internationale Rechtliche Zusammenarbeit e.V. (IRZ) avec le soutien du ministère allemand des Affaires étrangères. Elle ne lie pas la Cour.

Informativni letak – Pitanja rodnog identiteta

Ožujak 2011.

Informacije sadržane u ovom letku nisu obvezujuće za Sud, niti su potpune.

Pitanja rodnog identiteta

Rees protiv Ujedinjenog Kraljevstva

17.10.1986.

Transseksualac, koji je spol promijenio iz ženskog u muški, žalio se da njegova promjena spola pravno nije u potpunosti priznata.

Nema povrede člana 8. (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života): Pravne promjene koje je tražio podnositelj zahtjeva iziskivale bi radikalne promjene u Matičnoj knjizi rođenih što bi imalo dalekosežne posljedice za upravu. Sud je, osim toga, ocijenio značajnom okolnost da je Ujedinjeno Kraljevstvo snosilo troškove medicinskog tretmana podnositelja žalbe. Međutim, Sud je svjestan „ozbiljnosti problema i problema transseksualaca“ te je preporučio „da se razmotri nužnost donošenja mjera, posebice s obzirom na današnji razvoj znanosti i društva“.

Nema povrede člana 12. (Pravo na sklapanje braka i zasnivanje porodice): Tradicionalno shvaćanje braka polazi od veze između osoba različitog spola. Države imaju ovlasti da same urede propise o sklapanju braka.

Cossey protiv Ujedinjenog Kraljevstva

27.09.1990.

Sud je došao do sličnih zaključaka kao u predmetu *Rees protiv Ujedinjenog kraljevstva* i nije ustanovio posebne nove okolnosti, koje bi dovele do odstupanja od ranije presude.

Nema povrede člana 8. (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života): Sud je istaknuo da „operacija promjene spola za sobom ne povlači stjecanje svih ostalih bioloških karakteristika drugog spola“ (stav 40.)

Nema povrede člana 12. (Pravo na sklapanje braka i zasnivanje porodice): Vezanost za tradicionalno shvaćanje braka pruža „dovoljno razloga da se kod sklapanja braka i dalje polazi od bioloških kriterija za određivanje spola neke osobe“. U nadležnosti je država da uredi ostvarivanje prava na sklapanje braka.

X, Y i Z protiv Ujedinjenog Kraljevstva

22.04.1997.

Sud je, doduše, došao do zaključka da se ne radi o povredi člana 8. (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života), ali je priznao da u slučaju transseksualca i djeteta njegove partnerice radi o porodičnom životu (st. 37: „X se od rođenja u svakom pogledu ponašao kao da je Z-ov „otac“. Uzevši u obzir te okolnosti, Sud smatra da [de facto] postoji porodična veza između troje podnositelja žalbe.“)

B. protiv Francuske

25.03.1992.

U predmetu B. protiv Francuske (25.03.1992.) Sud je prvi put u slučaju vezanom uz priznavanje transseksualaca došao do zaključka da se radi o povredi člana 8.

Gospođa B., transseksualka koja je spol promijenila iz muškog u ženski, žalila se na odbijanje francuskih službi da izmijene podatke u Matičnom registru u skladu s njenim željama.

Povreda člana 8 (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života)

Sud je uzeo u obzir okolnosti po kojima se ovaj slučaj razlikovao od predmeta *Rees protiv Ujedinjenog Kraljevstva* i *Cossey protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, posebno razlike između britanskog i francuskog sustava upisa matičnih podataka osoba. Dok su u Ujedinjenom Kraljevstvu postojale znatne prepreke za promjene rodnog lista, u Francuskoj je bila predviđena mogućnost da se rodni list mijenja tijekom života. Sud je ustanovio da u Francuskoj brojni službeni dokumenti „pokazuju nepodudarnosti između pravnog i očiglednog spola transseksualca“ (st. 59), što se odnosi i na podatke u ispravama socijalnog osiguranja i dokumentima vezanim uz obračun plaća. Sud je slijedom navedenog zaključio da odbijanje nadležne službe da promijeni upis vezan uz podnositeljicu zahtjeva u Matičnom registru, podnositeljicu „svakodnevno [dovodi] u situaciju, koja je nespojiva s poštivanjem njezina privatnog života“.

Sheffield i Horsham protiv Ujedinjenog Kraljevstva

30.07.1998.

Sud je odlučio da ne postoji razlog da odstupi od svojih presuda u predmetima *Rees protiv Ujedinjenog Kraljevstva* i *Cossey protiv Ujedinjenog Kraljevstva*:

„Transseksualnost i nadalje otvara znanstvene, pravne, moralne i socijalne probleme, u čijem rješavanju države članice SE nemaju zajednički načelni pristup“ (st. 58).

Ne radi se o povredi člana 8. (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života), člana 12. (Pravo na sklapanje braka i zasnivanje porodice) ni člana 14. (Zabrana diskriminacije).

Ipak, „Sud još jednom podcrtava da države članice SE ubuduće moraju pratiti razvoj na tom području“ (st. 60.) i to u kontekstu „sve veće društvene prihvaćenosti fenomena i boljeg prepoznavanja problema, kojima su izloženi transseksualci poslije operacije.“

Slučaj Christine Goodwin

Christine Goodwin protiv Ujedinjenog Kraljevstva

11.07.2002 (Velikog vijeća)

Podnositeljica zahtjeva žalila se da joj promjena spola pravno nije priznata, posebno s obzirom na uvjete zapošljavanja, te prava iz socijalnog i mirovinskog osiguranja, te da joj je uskraćeno pravo na sklapanje braka.

Povreda člana 8. (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života) na temelju jasnih međunarodnih tendencija ka sve većoj društvenoj prihvaćenosti transseksualaca i pravnom priznavanju promjene spola. „Budući da ne postoje važni razlozi u interesu javnosti koji bi bili protivni interesu podnositeljice zahtjeva na pravno priznavanje promjene spola, Sud dolazi do zaključka da bi pravedno odvagivanje interesa, koje je imanentno Konvenciji, sada očito išlo u korist podnositeljice zahtjeva.“

Povreda člana 12. (Pravo na sklapanje braka i zasnivanje porodice)

„Sud nije uvjeren da je u današnje doba primjereno pretpostavljati da se to [član 12.] mora odnositi na određivanje spola samo prema biološkim kriterijima.“ (st. 100).

Sud je odlučio da je država nadležna da uredi pretpostavke i formalnosti za sklapanje braka transseksualaca, ali da „ne vidi opravdanje za to da se transseksualcima u svakom slučaju uskrati pravo na sklapanje braka.“

Nakon presude Velikog vijeća u slučaju Christine Goodwin, Ujedinjeno Kraljevstvo je 2004. godine uvelo propis prema kojemu transseksualne osobe mogu zatražiti službenu potvrdu o priznavanju spola. Sljedeća dva slučaja odnosila su se na transseksualce koji

su se vjenčali prije promjene spola i zatim su pokrenuli postupak za priznavanje rodne pripadnosti.

Parry protiv Ujedinjenog Kraljevstva i R. i F. protiv Ujedinjenog Kraljevstva

28.11.2006.

Podnositelji zahtjeva bili su u braku i imali djecu. Oboje su se podvrgnuli promjeni spola i ostali sa svojim bračnim drugom. Prema zakonu o priznavanju rodne pripadnosti iz 2004. oboje su zatražili službenu potvrdu o priznavanju rodne pripadnosti, koju su mogli dobiti samo u slučaju razvrgnuća braka. U zahtjevu su se pozvali na povredu člana 8. (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života) i člana 12. (Pravo na sklapanje braka i zasnivanje porodice).

Zahtjevi proglašeni nedopuštenima (odbačeni kao očigledno neutemeljeni):

Od podnositelja zahtjeva tražilo se da razvrgnu brak, jer brak između pripadnika istog spola prema engleskom pravu nije bio dopušten. Ujedinjeno kraljevstvo omogućilo je pravno priznavanje promjene spola, pa su podnositelji zahtjeva stoga mogli nastaviti biti u vezi i registrirati je kao partnerstvo, iz kojeg proizlaze gotovo ista prava i obveze kao i kod braka.

Sud je ustanovio da je zakonodavac prilikom uvođenja nove regulative znao za mali broj transeksualaca u braku, ali svjesno nije predvidio posebne odredbe za te brakove. ESLJP je smatrao da se (od zakonodavca) ne može zahtijevati da posebno uzme u obzir i regulira ovaj mali broj slučajeva.

Najnoviji slučajevi

Schlumpf protiv Švicarske

08.01.2009.

Zdravstveno osiguranje podnositeljice zahtjeva usprotivilo se preuzimanju troškova za operaciju promjene spola, jer nije čekala dvije godine do operacije, kako je to predviđala sudska praksa.

Povreda člana 8. (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života): Automatski se pošlo od predviđenog roka, bez da je u obzir uzeta dob podnositeljice zahtjeva (67 godina).

P.V. protiv Španjolske

30.11.2010.

Transeksualka, koja je spol promijenila iz muškog u ženski, prije promjene spola 1998. imala je sina sa svojom suprugom. Godine 2002. uslijedila je rastava, a podnositeljica zahtjeva sada se žalila na sudsko ograničenje prava posjećivanja sina koje se temeljilo na obrazloženju da njezina emotivna neuravnoteženost nakon promjene spola može izazvati konfuziju kod djeteta.

Nema povrede člana 8. u vezi s povredom člana 14: Ograničenja prava posjećivanja djeteta ne predstavljaju diskriminaciju na temelju transeksualnosti podnositeljice zahtjeva. Presudni razlog za ograničenja tog prava od strane španjolskih sudova – s obzirom na privremenu emotivnu neuravnoteženost podnositeljice zahtjeva - bila je dobrobit djeteta. Nacionalni sudovi su stoga predvidjeli odredbu prema kojoj bi se dijete moglo postupno naviknuti na očevu promjenu spola.

P. protiv Portugala

Izbrisan iz registra dana 06.09.2011.

Podnositeljica zahtjeva u matičnoj knjizi rođenih vodila se pod muškim spolom. Kad je postala punoljetna, podvrgnula se promjeni spola. Žalila se na nemogućnost pravnog priznanja promjene spola, jer u Portugalu nije postojao odgovarajući zakon. Radilo se o prvom slučaju takve tužbe upućene ESLJP protiv Portugala. Zahtjev podnositeljice ESLJP-u za pravnim priznanjem promjene spola usvojen je od strane nacionalnih sudova, pa je ESLJP stoga odlučio da se zahtjev briše iz registra Suda.
